

Kopsolī

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2007. gada maijs Nr. 10/11 (933/934)

www.lns.lv

Iznāk no 1954. gada

Cena 30 santīmi

Visas grupu sapulces beigušās

Pļaviņās

Šajā skaitliski mazajā biedrībā ir trīs nelielas biedru grupas. Pirmā sapulce notika Līvānos. Grupas vadītāja vietā par paveikto darbu ziņoja Viktors Mauriņš, kuram biedri arī turpmāk uzticēja vadītāja pienākumus. Uz konferenci deleģēja viņu, Jāni Skudru un Pēteri Skrūderi.

Madonā biedri bija neapmierināti ar to, ka nav pieejami tulka pakalpojumi. Par grupas vadītāju tika ievēlēta Olga Eiduka, viņa — arī delegāte uz konferenci.

Pļaviņu grupā par darbu atskaitījās A.Osmanis. Biedriem tika izskaidrota tulkošanas pakalpojumu un informēšanas pasākumu kārtība (visi saņems paziņojumus mājās).

Par grupas vadītāju ievēlēja A.Osmāni un uz konferenci izvirzīja 8 delegātus: L.Rūrānu, A.Osmāni, A.Buči, I.Gabranovu, Dz.Siliņu, M.Uļjanovu, J.Jerofejevu, G.Šarkeli.

Rīgā, Latgales grupā

Šīs Rīgas biedrības grupas sapulcē ieradās 86 biedri un vispirms noklausījās priekšsēdētājas vietas izpildītājas V.Cvetkovas ziņojumu.

Interesantākie fakti: grupa var lepoties ar biedriem cienījamā vecumā — M. Rudzīti (94), A.Jāņkalnu (89), M.Šķirmanti (88), kā arī gados jauniem biedriem (18 — 19g.). Grupā ir 247 nedzirdīgi un 3 dzirdīgi biedri, starp tiem — 18

parādā biedru naudu.

Birojā strādājuši 7 biedri, katram no viņiem uzticēts savs biedru loks Latgales priekšpilsētas zonā.

Biedru vidū ir aktīvi pašdarbības mākslas kopēji, sportisti, KC «Rītausma» pasākumu apmeklētāji, centīgi, zinātkāri cilvēki, kas mācās augstskolās un izglītojas dažādos apmācībuursos.

Ziemassvētkos un citos gadījumos netiek aizmirsti biedri, kuri slimības vai gadu skaita dēļ nespēj būt ārpus mājas.

Debatēs biedri bija ļoti aktīvi. Maz bija dzirdami pateicības vai atzinības vārdi par padarīto darbu, vairāk kritikas un vēlēšanos.

Atzinīgu vērtējumu saņēma V.Cvetkovas grupā veiktais darbs, bet visvairāk kritikas izpelnījās Komunikāciju centrs par nespēju nodrošināt tulka pakalpojumus pietiekamā skaitā un kvalitātē.

Šai sakarā izskanēja arī priekšlikums — vīzija, kas būtu vēlama nākotnē: lai katrā bankā, poliklinikā, slimnīcā, sociālā iestādē uz vietas būtu vismaz viens cilvēks, kas prot zīmju valodu.

Bija arī citi priekšlikumi: par nedzirdīgo komunikācijas un informēšanas pakalpojumu nodrošināšanu piemēram, par bezmaksas mobiliem telefoniem, TV ziņu un raidījuma «Kopā» atkārtotāņu internetā (tā darot Šveicē); par interesantāku pasākumu rīkošanu KC «Rītausma» (Mis, Brīnumlauks u.c. šovi), jauniešu iesaistīšanu pašdarbībā, interesantāku avīzes «Kopsolī» saturu, biljarda kluba ierīkošanu, surdotehnisko ierī-

ču iegādi u.c.

LNS viceprezidente, Rīgas biedrības priekšsēdētāja Maruta Piterniece, sniedzot atbildi uz visu minēto, atzina, ka tulku problēma pastāv un situācija nav apmierinoša, ka šai virzienā ir jāstrādā.

Tas attiecas arī uz TV surdoziņām. Kā KC «Rītausma» direktore viņa skaidroja, ka netiek bezmaksas pasākumi mazāk nodrošinātiem pensionāriem, bet citos pasākumos (piemēram, jauniešiem) ir jāmaksā, lai kaut daļēji segtu KC uzturēšanas izdevumus. Tiesa, par ekskursijām jāmaksā visiem. Vēlreiz zināšanai — surdotehniskos palīgīdzekļus var pasūtīt Rīgā, Ventspils ielā 53.

Vēlēšanās par grupas vadītāju vienbalsīgi ievēlēja Rasmu Kurēnu, bet birojā vēl darbosies M.Lasmane, A.Kluša, M.Valaine, L.Feldberga, A.Okojelova, V.Cvetkova. Konferencē grupu pārstāvēs 13 delegāti.

Protokolu pārskatīja
Ilze Kopmane

Notiek konferences un kopsapulces

Biedrībās sākušās atskaišu — pārvēlēšanu sapulces un konferences.

Pirmās no tām noritēja 21. — 22. aprīlī — Pļaviņās, Rēzeknē, Daugavpilī, bet pašās aprīļa beigās Kurzemes pusē Kuldīgā, Venstpīlī, Liepājā, bet maijā konferences notiks Smiltēnē, Valmierā, Rīgā.

Sekojiēt informācijai laikrakstā «Kopsolī»!

Izdevumu
finansē
Rīgas Dome

Šajā numurā lasiet

> **1. Ipp. Ielūkosimies, kas notiek biedrībās un grupās Latvijā laikā, kad rīsinās atskaišu sapulces, tiek vēlēti vadītāji un delegāti uz konferencēm.**

> **2. Ipp. Surdocentrs ziņo, ka atsākušies pakalpojumi nedzirdīgajiem. Atkal ir iespēja saņemt bezmaksas dzirdes aparātus.**

> **3. — 5. Ipp. Par lielisku cilvēku — LNS sabiedriskā darba aktivisti, aktrisi, sportisti, par LNS Goda biedri Rasmu Kurēnu radoša gara piepildītās dzīves garumā varat lasīt I.Immures aprakstā.**

> **5. — 7.Ipp. Kultūras ziņas par notiekošo pašu mājās, Rītausmā un citur — šoreiz Zviedrijā, Stokholmā. Gan tradicionāli svētki (Lieldienas), gan jaunas vēsmas (reps).**

> **7. Ipp. Kā klājas skolu jaunatnei, ko dara pedagogi mūsdienu straujo pārmaiņu laikā, kas skar visas dzīves sfēras?**

> **8. Ipp. Īpaša vieta šoreiz atvēlēta jauniem sportistiem, atspoguļojot Baltijas skolēnu sacensības.**

> **Un, protams, mīļi sveicam jubilārus un sakām paldies ziedotājiem.**

> **Pielikumos — viduslapās lasiet par darba tēmu: izmantojiet piedāvātās iespējas mācīties, konsultēties, gūt prasmes sava biznesa uzsākšanai.**

LNS Surdocentrs ziņo: **Atsākušies pakapojumi**

Arnolds Pavlins, Surdocentra direktors

No šī gada visi gribētāji var saņemt bezmaksas dzirdes aparātus arī Surdotehniskās palīdzības centrā un visās mūsu filiālēs — Daugavpilī, Rēzeknē, Liepājā, Ventspilī, Alūksnē.

Jauna kārtība dzirdes aparātu saņemšanā

Tomēr kārtība, kādu to noteicis Tehnisko palīgīdzekļu centrs, tagad ir cita. Agrāk mēs organizējām darbu cilvēku interesēs, lai mūsu cilvēkiem būtu mazāk klapatu un staigāšanas pa visādām nevajadzīgām iestādēm un viņi varētu saņemt dzirdes aparātu, apmeklējot visus speciālistus vienā vietā Elvīras ielā.

Tagad Tehnisko palīgīdzekļu centrs noteicis, ka, lai saņemtu dzirdes aparātu, vispirms cilvēkiem vajag uzrādīt dažādu citu iestāžu izsniegtus dokumentus.

Jāsagatavo šādi dokumenti

1) ārsta norīkojums, ka tas palīgīdzeklis cilvēkam ir vajadzīgs. Tas nozīmē, ka pirms surdocentra apmeklēšanas jums jāapmeklē ģimenes ārsts, kas jūs nosūtīs pie ausu ārsta un no tā jāsaņem nosūtījums.

2) audiogramma (neizmirstiet to ārstam pateikt, jo ja atnāksiet bez tās, jūs vai nu nevarēs apkalpot, vai arī vajadzēs par to papildus samaksāt uz vietas)

3) invalīda apliecība, pase

4) iesniegums

5) jāsamaksā divi lati.

Turklāt vispirms jāpiesakās rindā Tehnisko palīgīdzekļu centrā (labāk to darīt pašiem, rakstiski, nevis pa telefonu, jo jums jau ir daudzi piemēri, kad cilvēki ir zvanijuši, viņus it kā ir uzņēmuši rindā, bet pēc tam izrādās, ka tur viņu nav — pazuduši; pēc tam, ej nu pie-

rādi, strīdies un pārdzīvo), pēc tam jāgaida rindā (domājams kādu gadu vai pusotra) un, kad nu kārtā būs pienākusi, jāgaida paziņojums.

Nejēdzības un — daži ieteikumi

Diemžēl mums līdz šim nav izdevies panākt, lai TPC informētu visus klientus rakstiski — ar vēstulēm par iespēju saņemt dzirdes aparātu. Tāpēc iespējams, ka jums zvanīs un apstiprinās 5 — 10 minūtes stāstīs ko, kā un kad jums jādara. Ja jūs to visu sapratīsiet, tad labi, ja nē — TPC mazgā rokas nevainībā.

Tāpēc silti iesaku visiem klientiem neieļauties nekādās telefonu sarunās ar šiem speciālistiem, bet pieprasīt rakstisku informāciju — lai sūta vēstules. Cilvēki man uzdod jautājumus, kā, piemēram, 80 — 90 gadus veci cilvēki, kuri varbūt jau ar kabatas aparātu slikti dzird un vēl sliktāk saprot, lai uztver visu to informāciju pa telefonu? Atbilde ir acīmredzama, taču rada nākošo jautājumu — kam tas ir izdevīgi un kāpēc to vajag?

Un vēl — pašlaik šo pakalpojumu sniedz četras firmas. Četras. Nevis divas, vai viena. Četras! Ja jums piezvana un nosauc divas, vai trīs, taisiet skandālu. Ja jūs paši negribat kēpāties, pastāstiet par to mums. Mēs jau esam izteikuši pretenzijas un esam ieinteresēti uzzināt par katru šādu gadījumu!

Izdariet paši savu izvēli: neviens nedrīkst to noteikt

Ja Tehnisko palīgīdzekļu centrs jums «iesaka» kādu firmu, paziņojiet, lūdzu, arī par to!

Kas arī ir svarīgi — neviens nedrīkst jums noteikt, kuru firmu izvēlēties, tā ir jūsu izvēle! Tikai un vienīgi jūs! Pat tad, ja jūs esat nonākuši kādā firmā un jūs neapmierina pakalpojuma

kvalitāte, personāla attieksme vai pats dzirdes aparāts, nekautrējieties — celieties augšā un ejiet prom.

Viņi nevar jūs ne piespiest izvēlēties kādu dzirdes aparātu, ne arī kaut kā sodīt. Vienkārši paziņojiet Tehnisko palīgīdzekļu centram, kas jūs neapmierina un pieprasiet nosūtīt uz citu firmu. Ne viņi ir tie kungi, kas nosaka kā jums dzīvot — pieprasiet maksimāli labāko pakalpojumu!

Nāciet uz Surdocentru

Tāpēc iesaku visiem mūsu klientiem, kurus joprojām interesē kvalitatīvs pakalpojums un kvalitatīvi dzirdes aparāti: ja jums jau tuvojas 5 gadu lietošanas termiņa beigas — nāciet uz Surdocentru, mēs paši jūs pierēģistrēsim rindā.

Kad TPC jums ziņos par iespēju saņemt dzirdes aparātu, obligāti un strikti pieprasiet pilnu un rakstisku informāciju (nebaidieties — viņu pienākums ir to nodrošināt).

Ja izvēlēsit mūsu pakalpojumus, SPC speciālisti, protams, darīs visu, kas mūsu spēkos, lai jūs tiktu kvalificēti apkalpoti.

Ir pieejami digitālie dzirdes aparāti

Starp citu, no šī gada SPC piedāvā bezmaksas arī četrus digitālos dzirdes aparātu modeļus. Nobeigumā. Lūdzu, ņemiet vērā to, ka neviens aparāts nav mūžīgs. Ražotāji nosaka, ka dzirdes aparātam lietošanas termiņš ir pieci gadi. Tad tas savu laiku ir atstrādājis un jāmaina. Protams, var būt arī tā, ka jūs saņemat jaunu aparātu un tas jums kalpo visu mūžu, taču jums jābūt skaidrībai, ka lietošanas termiņš ir pieci gadi.

Atsevišķi jārūnā par surdotehniku

Pašlaik, cik noprotams,

Tehnisko palīgīdzekļu centrs piedāvā vibrējošos pulksteņus, skaņas — gaismas indikatorus jeb signalizatorus (daži tos vēl sauc par auklītēm) un indukcijas spoles. Viss. Vairāk nekā nav. Ar šiem palīgīdzekļiem kārtība ir tāda pati kā dzirdes aparātiem. Tikai nekārtību vairāk — jo, ja ar dzirdes aparātiem cilvēkam ir tiesības pašam izvēlēties apkalpošanas firmu, tad ar surdotehniku ir sliktāk — izvēles nav un cilvēkam jāiet tur, kur viņam pasaka.

Nebūšanas ar modinātājiem

Ja tas ir Surdocentrs, kurš arī šogad pielāgo cilvēkiem skaņas — gaismas indikatorus (auklītes) un indukcijas spoles, tad vēl nekas, jo mēs esam ieinteresēti labi apkalpot savus cilvēkus, bet ja tas ir Tehnisko palīgīdzekļu centrs, tad stāvoklis ir savādāks.

Īpaši labi tas redzams modinātājpuļksteņu sakarā. Kamēr tos dalīja surdocentrs, problēmu nebija — mēs zinājām, ko cilvēkiem vajag, un pratām arī viņus apkalpot.

Kā ir tagad? Cik daudzi cilvēki jau ir saņēmuši šos jaunus pulksteņus tehnisko palīgīdzekļu centrā? Un cik daudzi ir apmierināti? Un kāpēc mums (MUMS!) jāuzklausa sūdzības un neapmierinātība?

Nedzirdīgajiem iedod pulksteņus, kas viņus neapmierina, nepaskaidro, kā šie pulksteņi regulējami, protams, zīmju valodu Tehnisko palīgīdzekļu centrā neviens nemāk.

Lūk, tāda ir jaunā kārtība. Tomēr, ja cilvēki vēlas, viņi vibrējošos modinātājus var pie mums nopirkt — *Shake Awake*, kas bija vispopulārākais modelis Surdocentrā, maksā 25 lati.

Tomēr cerēsim, ka Tehnisko palīgīdzekļu centrs arī atpazīs un iepirks nedzirdīgajiem tādu precī, kas vajadzīga invalīdiem, nevis viņu atskaitēm. ♦

LNS Goda biedri

Rasma Kurēna: Aktrise un sabiedriskā darbiniece

Inese Immure

Rasma Kurēna — darbiņa, radoša un spilgta personība. Visu mūžu viņa rāženi nostrādāja savā vienīgajā darbavietā — trikotāžas kombinātā «Māra». R.Kurēna ir nedzirdīga aktrise, deklamētāja, dejotāja, kā arī bija laba sportiste. Viņa ilgus gadus darbojusies Latvijas Nedzirdīgo savienības un Rīgas biedrības valdēs, kultūras nama «Rītausma» mākslinieciskajā padomē, KC «Rītausma» nedzirdīgo drāmas kolektīva vecākā. Tagad pensionāru padomes locekle, vada Latgales grupu Rīgas biedrībā.

Novērtējot Rasmu Kurēnu kā centīgu un labu darba darītāju, atzīmējot viņas rosīgo sabiedrisko darbošanos un ievērojamo devumu mākslinieciskajā pašdarbībā, 1997. gadā viņai piešķirts LNS Rīgas biedrības Goda biedra nosaukums. Bet šogad Rasma kļuvis par vēl augstāka titula īpašnieci — iemantojusi LNS Goda biedra nosaukumu.

Ilgus gadus piedaloties dažādos nedzirdīgo pasākumos un iesaistoties citās aktivitātēs, R.Kurēna allaž bijusi cilvēku vidū. Arī šodien viņā kūsa enerģija, radošs gars un dzirkstošas domas, viņa grib būt sabiedrībā — kustībā un darbībā. «Ja tā visa man nebūtu, tad laikam sajuktu prātā aiz bezdarbības,» saka kaismīgā pašdarbiniece Rasma. Tālāk viņas stāsts!

Sajūtas, saņemot apbalvojumu

Savu dzīvi esmu veltījusi ne tikai sev, bet arī sabiedrībai. Tas man dod lielu gandarījumu

— būt kopā ar saviem likteņa biedriem, kopā dzīvot un kopā darboties.

Atšķirību nejutu, pāri neviens nedarīja...

Esmu dzimusi 1938. gadā Ainažu pagasta «Radziņu» mājās. Tur, pie Salacas upes, pagāja mana bērnība un pirmie skolas gadi. Mani vecāki bija dzirdīgi. Dzirdi zaudēju sešu gadu vecumā pēc smagi izslimotas difterijas, šarlaka un vidusauss iekaisuma. Vairākus mēnešus pavadīju dažādās slimnīcās. Pārcietu ļoti smagu operāciju, ko veica slavenais ķirurgs profesors Pauls Stradiņš. Pēc dzirdes zaudēšanas sākās mana otrā dzīve.

Pirmie trīs skolas gadi pagāja Ainažu septiņgadīgajā pamatskolā. Laikam mamma nezināja, ka ir arī nedzirdīgo skola. Tad skolā ieradās Izglītības ministrijas inspektors un pateica, ka turpmāk man jāmacās kopā ar nedzirdīgajiem bērniem Rīgā.

Es biju šokā. Kā, kāpēc

man jāiet uz citu skolu, ja te jūtos labi?! Nemaz nesajutos citādāka, jo neviens mani, nedzirdīgu meiteni, ne apsmēja, ne apvainoja. Biju apradusi ar saviem dzirdīgiem skolasbiedriem — kopā spēlējāmies un kopā mācījāmies matemātiku, latviešu valodu un citus priekšmetus, arī krievu valodu. Tikai diktātus nerakstīju. Daudz man palīdzēja sola biedrene. Viņa bija teicamniece un parādīja man, kas jālasa, kādi uzdevumi jāizpilda. Mani, tāpat kā citus, izsauca klases priekšā lasīt tekstus skaļā balsī.

Lai gan mana balss atšķīrās no pārējiem, neviens mani neizmēja. Skolotāja bieži ar mani vēl strādāja individuāli un mācīja arī izrunu. Mūzikas stundās skolotājs man pacietīgi mācīja pazīt notis un dažādus ritmus. Kāpēc nedzirdīgajiem nemāca pazīt notis un ritmu? Viņi var to iemācīties! Manas meitas tēvs, kas arī ir nedzirdīgs, pat iemācījās kādu dziesmu nospēlēt uz klavierēm. Viņa māte bija noalgojusi privātskolotāju, lai viņam mācītu mūziku.

Bija grūti pierast pie jaunās skolas

Vēl tagad atceros pirmo dienu, kad mani aizveda uz Rīgas Nedzirdīgo skolu. Pirmo reizi redzēju, kā skolēni sarunājas ar rokām. Tas mani ļoti nobiedēja, sāku raudāt. Ilgi nevarēju pierast pie jaunās skolas. Mani bieži žēloja un galvu glaudīja toreizējais skolas direktors Aleksandrs Pārupe. Nedzirdīgo skolā sāku mācīties 4.klasē, bet patiesībā man tur nebija ko darīt — mācību ziņā biju tālu priekšā pārējiem. Toties neko nemācēju nolasīt no

lūpām. Nesapratu, ko teica klases audzinātājs Krauze, jo viņam bija maza mutīte

Biju iedraudzējies ar klasesbiedriem Mariju Ševjakovu (meitas uzvārds Rafaloviča), kura man palīdzēja izpildīt klases un mājas darbus. Daudz ko no viņas norakstīju. Bet savā klasē iedzīvoties nevarēju. Pret mani izturējās augstprātīgi, laikam tāpēc, ka biju svešiniece, nemācēju zīmju valodu un biju arī visjaunākā. Starpbrīžos ieguvu draugus no citas, mazākās klases. Viņi mācīja man zīmju valodu, mierināja mani.

Pēc mana lūguma tiku pārcelta uz zemāku klasi, kur mācījās mani jaunie draugi. Salīdzinot ar dzirdīgo skolu, mācību process šajā skolā ritēja ļoti lēni. Stundās garlaikojos, skolotāja man veltīja maz uzmanības, jo ar uzdevumiem tiku galā patstāvīgi. Sapratu, ka skolotājai vajadzēja vairāk strādāt ar tiem skolēniem, kuriem mācības padēvās grūti. Skolu pabeidzu 1955. gadā.

Ierādītais ceļš uz Nedzirdīgo biedrības pasākumiem

Mācoties pēdējās klasēs, klases audzinātāja Vera Klēģere vedināja mūs uz dažādiem Nedzirdīgo biedrības organizētajiem pasākumiem, ļāva piedalīties arī dažādās sporta sacensībās. Tā es iepazinu nedzirdīgo sabiedrības aktivitātes un man bija skaidrs, kurp pēc skolas beigšanas doties, kādas iespējas pulcēties un darboties brīvajā laikā ir nedzirdīgiem cilvēkiem. Paldies skolotājai par to! Pirms tam domāju, ka pēc skolas beigšanas nedzirdīgos gaida vientuļība, izolēta dzīve.

Skolā biju vāja sportiste, nedejoju, nespēleju teātri. Kad iesaistījies Nedzirdīgo biedrības dzīvē, ņēmu pretī visu, ko tā piedāvāja, — spēleju galda tenisu, slēpoju, spēleju volejbolu, piedalījos tūrisma pārgājienos un riteņbraukšanas sacensībās. Katru svētdienu biju kopā ar nedzirdīgajiem kādā sporta pasākumā.

Rasma Kurēna...

Sākums 3. lpp.

Aizraušanās ar sportu

Aizraušanās ar sportu radās, pateicoties biedrības lielajam aktivistam un entuziastam Aleksandram Celmam. Viņš pats bija pārņemts ar slēpošanu un trampīnlēkšanu un ar personisko piemēru prata aizraut arī citus. Viņš organizēja slaloma slēpošanu Sīguldā, un tur A. Celma vadībā apguvu arī to. Piedalījāties Vissavienības sacensībās, un varu paļēpties — tolaik pa visu Padomju Savienību biju vienīgā nedzirdīgā sievietē slaloma slēpošanā.

Nedzirdīgo klubīnā, kas tolaik atradās Jāņa sētā, pa vakariem pēc darba trenējos galda tenisā. Šis sporta veids nedzirdīgo vidū tolaik bija ļoti populārs. Piedalījāties dažāda mēroga sacensībās. Starp citu, Latvija pirmā noorganizēja Padomju Savienības mēroga sacensības galda tenisā.

Katru gadu tika organizēts tūristu salidojums dažādās Latvijas vietās, kā arī Igaunijā. Nedzirdīgie ar lielu azartu piedalījās šādos pasākumos. Man no tiem laikiem ir daudzas fotogrāfijas. Mums vajadzēja pārvarēt dažādus šķēršļus, ātri uzslīet telti un iekurināt uguns-kuru ar grūti sadabūjamiem žagariem un darīt citas lietas.

Sacensību programmā bija iekļautas arī orientēšanās sacensības. Atceros, vienreiz neticamā kārtā ieguvu 1. vietu

Baltijas republiku orientēšanās sacensībās. Bija tā, ka spēcīgākie sportisti, kas pirmie uzsāka startu, ilgi nevarēja atrast vienu kontrolpunktu. Kamēr viņi to meklēja, tikmēr pie neveiksmīgajiem meklētājiem es jau arī klāt. Un tad atradās nelaimīgais kontrolpunkts, un man atlika vien tikai turēties līdz spēcīgākajiem aiz muguras līdz pat finišam. Tā kā startu uzsāku viena no pēdējām, man galā izrādījās labākais laiks.

Sākumā tikai deklamācijas

Tajā pašā laikā klubā aktīvi izvērtās mākslinieciskā pašdarbība. Tās vadītāja Monika Caica (Rublovska) centās mani pārvilināt uz savu pusi, teikdama: «Kam tev tas sports vajadzīgs? Labāk nāc deklamēt dzejoļus un dejot!» Bet man patika sports, jo varēju kopā ar nedzirdīgajiem interesanti pavadīt laiku, iegūt jaunus draugus citās Padomju Savienības vietās, kur piedalījāties dažādās sacensībās, Galu galā piekritu kluba pasākumos deklamēt dzejoļus un — ne vairāk. Tomēr vienlaikus klubu apmeklēju ļoti bieži. Tur bija tik dažādi pasākumi! Vakaros rādīja arī filmas, notika ballītes. Mana tante, pie kuras dzīvoju, bieži man pārmeta, ka nekad neesmu mājās.

Būdama bieži klubā, tuvāk iepazīnos ar Gunu Briedi, vienu no pirmajām nedzirdīgajām aktrisēm Latvijā. Gunai izdevās mani pierunāt — beidzot pade-

vos, sāku piedalīties lugu iestudējumos, un tā viņa kļuva par manu teātra krustmāti. Mana pirmā loma bija sanitāre izrādē «Atpūtas diena» (1957. gadā). Tā bija komēdija, kas nedzirdīgajiem labi gāja pie sirds. To izrādīja arī vietējās nedzirdīgo nodaļās (tagad — biedrībās) un Baltijas republiku mākslinieciskās pašdarbības skatē. Maskavā par šo izrādi ieguvām godalgu.

Vēlāk lomas neskaitāmās izrādēs

Un tā tas sāka ritēt savu gaitu. Vēlāk spēlēju Andas un Baibas lomu lugā «Pūt, vējiņi». Biju sanitāre izrādē «Tā arī būs», klostera mūķene un kabare dejotāja muzikālajā izrādē «Sieviešu klosteris»...

Nevaru atcerēties visas lomas un izrādes. Nevaru arī pateikt, kura loma man ir vismīļākā. Man nācās spēlēt dažādus raksturus. Lomu bija ļoti daudz. Pašai tuva un neaizmirstama man ir «Pūt, vējiņi». To mēs spēlējām daudzus gadus, un man tas nekad neapnika. To augstu novērtēja arī dzirdīgā publika.

Pabijām viesizrādēs vairākās Padomju Savienības republikās. Vienmēr mūs uzņēma ar ovācijām. Lai gan izrādes bija latviešu zīmju valodā, krievvalodīgie nedzirdīgie mūs saprata, jo izteiksmīgi kustējāmies uz skatuves. Mūsu aktierus, uzskatīja par profesionāļiem.

Savukārt mēs, latvieši, apbrīnojām Krievijas nedzirdīgos, kuri strādāja augsti kvalificētus darbus, piemēram, bija inženieri, skolotāji. Spilgtā atmiņā ir uzstāšanās Gorkijas rūpnīcā «ZIL» Krievijā, kur strādāja daudz nedzirdīgo. Mūsu uzstāšanos noskatījās arī dzirdīgie rūpnīcas strādnieki. Bija tik saīlinojoši uzstāties milzīgas auditorijas priekšā! Dzirdīgo publika sekoja mūsu izrādei ar lielu interesi, jo viņiem tika nodrošināts tulkojums krievu skaņu valodā. Pēc uzstāšanās mūs veda ekskursijā pa rūpnīcas cehiem, rādīja, kā tiek ražotas smagās kravas automašīnas.

Kā tapa jaunie iestudējumi

Vai mēs, nedzirdīgie aktieri, apmeklējām dzirdīgo izrādes? Pāris reizes režisore mūs aizveda, lai noskaidrotu, vai izrāde mums patīk un gribam to pašī spēlēt. Tekstu mums zīmēs netulkoja, bet iepriekš iepazīstināja ar izrādes saturu, tāpēc bija diezgan viegli un interesanti sekot līdzī darbībai uz skatuves. Ja izrāde mums īpaši patīka, režisore no paziņu paziņām dabūja lugas manuskriptu. Lai mēs varētu to iestudēt, saīsināja, piemēroja, un tad sākas darbs.

Mēģinājumi notika divas reizes nedēļā. Toreiz cienījām cits cita laiku un mēģinājumus pēc darba apmeklējām kārtīgi. Parasti jauno lugu sākām iestudēt septembrī un martā, Teātra dienā, nodevām to skatītāju vērtēšanai. Parasti iestudējām vienu — pusotru stundu garu izrādi.

Darbs pie jaunās lugas sākās, vispirms kopīgi izlasot un pārspriežot lugas saturu pēc būtības: vai tas nedzirdīgiem skatītājiem un pašiem aktieriem būs saprotams? Nesaprotamie teksti un vārdi tika aizstāti ar citiem, vieglāk saprotamiem vārdiem. Centāmies savu tekstu iemācīties ātri. Atceros, ka vislabāk tekstu iegaumēja Paulis Pavlins un Eleonora Stepaņuka. Viņiem jau pirmajā mēģinājumā teksts bija galvā.

Desmit dejas gadi un dziesmas pēc notīm

Uz viesizrādēm mēs, drāmas kolektīvs, vienmēr braucām kopā ar tautas deju kolektīvu. Skatījos, skatījos, kā viņi dejo, līdz nenoturējos un iestājos arī deju pulciņā. Nodejoju 10 gadus. Dejoju, spēlēju teātri un atradu laiku arī turpināt dzejoļu deklamēšanu.

Sākumā dzejoļi tika deklamēti bez muzikālā pavadijuma. Tekstu lasīja toreizējā Nedzirdīgo biedrības priekšsēdētāja vietnieka Jāņa Barisa sieva Valda Lediņa.

Nobeigums 5. lpp.

Aina no lugas «Siržu laužējs»

Vēlāk nāca akordeona pavadījums, ko izpildīja vādzirdīgais zēns Rimants Zemrībs, kas spēles iemaņas bija apguvis, mācoties Valmieras skolā – tolaik tur darbojās skolēnu orķestris, kas piedalījās arī Nedzirdīgo biedrības rīkotajās mākslinieciskās pašdarbības skatēs.

Bet R.Paula sacerējumu «Dziesma nenosalst» izpildīju ar klavierpavadījumu. Tā kā mūziku nedzirdu, liku lietā dzirdīgo skolā mūzikas stundās iegūtās zināšanas. Skatoties notis, zināju, kādā tempā vajadzēja deklamēt šo dziesmu. Man patīk vērot, kā citi izpilda melodeklamācijas, it īpaši tās dziesmas, kurām zinu notis. Tad dzirdu mūziku skanam sevī.

Vienīgā darbavieta

Lai gan klases audzinātāja vēlējās, lai es pēc skolas beigšanas turpinātu mācības Lietišķās mākslas vidusskolā, biju spiesta strādāt, jo mana mamma bija smagi slima. Vajadzēja pašai pelnīt sev iztiku un uzturēt arī mammu. Atradu darbu

trikotāžas kombinātā «Māra», kur strādāju par adītāju. Tā kļuva par manu vienīgo darbavietu, kur nostrādāju līdz aiziešanai pensijā. Darbavieta bija ļoti pretimnākoša un ļāva braukt uz neskaitāmiem sporta pasākumiem, piedalīties viesizrādēs. Brīvdienās atstrādājām nokavētās dienas, jo toreiz bija ļoti svarīgi izpildīt plānu. «Mārā» bijām vairākas nedzirdīgās. Nodibinājām savu biedrības pirmorganizāciju.

Laiki mainījušies

Tagad laiki ir mainījušies. Man sāpīgi noskatīties, ka mēs, nedzirdīgie, tagad neesam kopā. Jaunieši darbojas atsevišķi no vecākās paaudzes cilvēkiem. Liekas, ka jaunie atālinās no mums. KC «Rītausma» galvenokārt redzu pensionārus. Ļoti gribētos, lai mēs visi kopīgi organizētu dažādus pasākumus, sadarbotos.

Kad iestājos nedzirdīgo organizācijā, arī es biju jauna un tomēr visu darījām, nešķirojot, vai jauns vai vecs. Bija tik jauki un interesanti!

Vēl man pietrūkst mākslinieciskās pašdarbības skates, kādas rīkoja agrāk. Toreiz katra uzstāšanās tika vērtēta, un tas pasākumam piešķīra sacensības garu un intrigu: kurš tad uzvarēs? kuram būs augstāks vērtējums? Pirms skates katrā nodaļā tika veikta atlase un uz skati Rīgā aizbrauca labākie. Pašreizējie kultūras pašdarbības festivāli nav slikti, bet ir laiks padomāt par kaut ko jaunu, piemēram, varētu atsevišķi noorganizēt melodeklamācijas festivālu, iestudēt īsus skečus.

Joprojām enerģijas pilna

Lai arī tagad nekur nestrādāju, brīvā laika man ir maz. Kad vajag, palīdzu savai meitai Ilzei mājas darbos, pieskatu mazdēlus Dāvi un Jāni. Jāaprūpē arī slimā māsīca. Trešdienās dodos uz KC «Rītausma» klausīties «Jautrītes ziņas», kur zīmju valodā uzzinu visus aktuālos jaunumus, kas risinās gan Latvijā, gan pasaulē.

TV skatos maz, jo raidījumiem nav subtitru. Bet ar aiz-

rautību sekoju līdzī šovam «De-jo ar zvaigzni». Tik daudz tur emociju! Acīm ir ko redzēt. Par šovā runāto uzzināju «Jautrītes ziņās». Jaunumus izlasu TV teletekstā. Drīz būs atkal jābrauc uz teātra mēģinājumiem, jo tagadējā nedzirdīgo drāmas kolektīva režisore Dzintra Kukša man piedāvā jaunu lomu.

Pagājušajā gadā man nācās noorganizēt Nedzirdīgo drāmas kolektīva 60 gadu pasākumu, jo bija apdraudēta šīs jubilejas atzīmēšana.

Kā tad es būtu skatījusies acīs savai pirmajai režisorei, kurai jau 100 gadi? Nekad nebiju kaut ko tamlīdzīgu darījusi, bet, pateicoties jauno un veco, tagadējo un bijušo aktieru atsaucībai, jubileja izdevās godam. Tagad būtu jādama par nedzirdīgo drāmas kolektīva vēstures sakārtošanu. Nesen Rīgas biedrības Latgales grupas biedri uzticēja man grupas vadītājas amatu. Turpinu darboties KC «Rītausmas» pensionāru padomē. Darāmā ir daudz! ♦

Kultūras ziņas: Pašu mājās un ārzemēs

Ar radošu pieeju

Lieldienas neapšaubāmi ir vieni no gaišākajiem un priecīgākajiem gada svētkiem, jo reizē svinam dabas atmodu, pavasara atnākšanu. Tās atzīmē katrā ģimenē un arī plašākā lokā — darba kolektīvos, kultūras iestādēs.

Katru gadu notiek mūsu biedru saietā šajos tradīciju svētkos arī LNS klubos. Šoreiz par to stāsta rīdzinieki Jūlija un Vasilijš Depkovski.

Šim pasākumam vēlējamies izdomāt kaut ko jaunu un jauku. Nu labi — pašu groziņā krāsotas vistu olas un raibās dabiskās paipalu oļiņas, pīrādziņi, maizītes... Bet ko vēl? J.Veidemanis mums uzdāvināja ideju mazas papīrvistiņas veidā, un tā mums radās doma to «palielināt» līdz košas,

krāsainas cepures apmēram.

Rezultātā mūsu draugu grupa šo Lieldienu pēcpusdienu pavadīja «gaiļu» un «vistu» rotā, kas radīja smaidu un prieku ne tikai pašos, bet arī visos pārējos apmeklētājos.

Pārāk daudz laika tas neprasiņa, dažas dienas varbūt, bet gandarījums bija par to, ka visiem patika. Kamēr Jūlija nēmas ar griešanu un līmēšanu, Vasilijš galavēja ēst un līdzēja ar padomu.

Jūlija stāsta, ka draugu grupa par cepurēm apbalvota ar garšīgu balvu — torti, bet par krāsainām oļām balvu saņēma cita grupa.

Pasākumā tiešām valdīja svētku sajūta — bija padomāts, lai nebūtu garlaicīgi: notika konkursi izspēlēja mazas teātra ainiņas, visi sirsnīgi izrunājās un izsmējās. Paldies organizatoriem. Labi, ka mums ir savs kultūras nams, kur pulcēties šādās reizēs. Jau

tagad priecājamies, ka nākamgad tas atzīmēs savu četrdesmitgadi...

Jūlija savulaik jaunībā bijusi čakla pašdarbniece (Baibas lomā «Pūt, vējiņi» u.c.), bet Vasilijš sportojs. Bet tad nāca bērni, ģimenes rūpes, garas darbdiēnas, un tas viss palika malā. Tagad Vasilijš divreiz nedēļā atkal dodas uz KC ziņu pēcpusdienām un citiem pasākumiem. Jūlijai gan vairāk mīļa mājas dzīve —

viņa interesējās par politiku, lasa, kolekcionē un kārtu izgriezumus no avīzēm un žurnāliem par praktiskām lietām (receptes, mājas iekārtošana, zīmējumi utt.). Ko darīt pietiek, bet reizēm dodas arī uz KC — kā šoreiz Lieldienās.

Neviens savu cepuri nepameta, bet paņēma līdzī uz mājām, saka Jūlija. Nākamgad jāizdomā atkal kaut kas jauns, lai prieks vairojas. ♦

Ari nedzirdīgie repo!

Inese Immure, teksts un foto

Šopavasār 24. marta vakarā Stokholmas centrā pie bāra «Čaplins» varēja vērot ļoti garu nedzirdīgu gaidītāju rindu.

Viņi jau mēnesi iepriekš bija nopirkuši biļetes, lai tiktu šajā bārā. Šo sakāpināto interesi izraisīja reklāmas sludinājumi dažādu valstu nedzirdīgo presē, internetā lāsāmā un no mutes mutē nodotā ziņa, ka gaidāms liels — tieši nedzirdīgajiem organizēts pasākums ar interesantu vakara programmu — iespēju baudīt repa koncertu, redzēt savdabīgus videoklipus, sastapt draugus un paziņas no tuvākām un tālākām vietām, nodibināt jaunus kontaktus, kā arī visiem kopā jautri pavadīt laiku un labi atpūsties, izjutot sevi kā vienas brālības locekļus.

No Latvijas — seši apmeklētāji

Kopā ar daudziem citiem uz Stokholmas «Čaplīnu» sestdienas vakarā devāmies arī mēs — seši interesenti no Latvijas: nedzirdīgo jauniešu organizācijas aktīvisti Ivars Kalniņš, Elfa Zariņa, Karīna Beisone, nedzirdīgie skolotāji Uldis Ozols un Inguna Krama, kā arī raksta autore. Stokholmā ieradāmies pēc savas iniciatīvas un par savu līdzekļiem, jo gribējās būt šī vērienīgā pasākuma līdzdalībniekiem, klātienē iepazīties ar zviedru pieredzi nedzirdīgo atpūtas organizēšanā, aizgūt jaunas un interesantas idejas. Paldies mūsu zviedru draugiem, kas palīdzēja sarūpēt ieejas biļetes.

Raiba Publika. Sabiedrībā pazīstamas personas

Bārs, kurā ir trīs deju zāles, drīz vien bija stāvgrūdām pilns. Publika bija dažāda vecuma — sākot no jauniešiem līdz pensionāriem. Uz bāru bija atnācis pat Zviedrijas Nedzirdīgo asociācijas prezidents Larss Wikstrom. Te varēja satikt dažādu profesiju nedzirdīgos, daudz bija studentu, bija arī viņu profesori. Viens no viņiem — nedzirdīgais Stokholmas universitātes zīmju valodas profesors Larss Vallins (Larss Wallin), kas bija ieradies kopā ar savu dzīvesbiedri — pazīstamo nedzirdīgo zviedru aktrisi Gunillu Vestinu-Vallinu (Gunilla Vestin – Wallin). Vakara viesi bija atbraukuši no daudzām Zviedrijas pilsētām, daļa nedzirdīgo ceļu bija mērojuši no kaimiņvalstīm — Somijas un Igaunijas, kā

arī citām Eiropas valstīm — Anglijas, Beļģijas, Dānijas, Islandes. Pārsteidzoši, ka daži bija iera-dušies pat no tālās Austrālijas.

Repa grupas sastāvs

Pasākumu ievadīja populārās un ne-parastās mūzikas grupas «Signmark» (Somija) uzstāšanās zīmju un skaņu valodā. Grupas sastāvā ir nedzirdīgs reperis Marko Vuoriheimo. Marko šobrīd laikam ir vienīgais nedzirdīgais reperis Eiropā, ja ne visā pasaulē. Tekstu balsi dzied Marko draugs Heiki Soini, ar kuru reperis iepazinies vieglatlētikas treniņā. Grupā ir vēl dzirdīgs dīdžejs Kims Eiroma.

«Čaplīna» bāra viesus «Signmark» iepriecināja ar septiņām repa stilā izpildītām dziesmām.

Skatītāju atsauksmes

Koncerts atstāja dziļu iespaidu uz mūsu jauniešu organizācijas prezidentu Ivaru Kalniņu: «Repa mūzika vispār ir ļoti ātra. Nebiju iedomājies, ka Marko, nedzirdot vārdus, spēj zīmju valodā izteikties tādā ritmā. Patiešām apbrīnojami! Ipaši mani aizrāva viņa dziesma, kas bija vērsta pret ASL (amerikāņu zīmju valoda) iepļūšanu Eiropā.»

Profesors Lars Vallins raksta autorei atzinās, ka repa mūzika nav viņā gaumē. Tomēr viņš domā, ka varbūt tieši šis stils ļauj zīmju valodai vislabāk izpausties.

Nedaudz no vēstures

Kad un kā veidojusies ne tikai nedzirdīgo, bet arī dzirdīgo pasaulē iecienītā grupa «Signmark»? Tā darbojas apmēram 2 — 3 gadus. Ideja izveidot šādu grupu radās Marko Vuoriheimo. 28 gadus vecais Marko nāk no nedzirdīgu vecāku ģimenes. Lai gan viņš gandrīz nedzird, arī dzirdes aparāts palīdz sadzirdēt tikai zemās frekven-

ces skaņas, jau bērnībā Marko aizrāvās ar mūziku.

Sākumā Marko melodeklamējot izpildīja citu autoru dziesmas, vēlāk pats sāka sacerēt vārdus dziesmām un arī tās izpildīt. Visi dziesmu teksti ir par nedzirdības tematiku, piemēram, zīmju valodas vēsture, nedzirdīgo sterilizācija Hitlera laikā u.c. Grupa galvenokārt koncertē nedzirdīgo pulcēšanās vietās, taču tā uzstājas arī dzirdīgo cilvēku auditorijās. Marko uzskata, ka repošana ir iabākais veids, kā dzirdīgiem cilvēkiem pastāstīt par nedzirdīgajiem. Lielākā daļa dziesmu tekstu ir somu valodā, daļa — arī angliki. Uzstājoties ārzemju turnejās, Marko izmanto starptautisko zīmju valodu, bet savā dzimtenē lieto somu zīmju valodu.

Grupa «Signmark» ir koncertējusi Francijā, Islandē, Dānijā, Vācijā. Viņus var redzēt pat Eiropas MTV programmā. Grupa ir izdevusi mūzikas albumu, to varēja nopirkt arī bāra «Čaplins» apmeklētāji.

Koncertā kā silķes mucā

Priecājoties, ka Latvijas pārstāvjiem bija retā iespēja dzirdēt un redzēt talantīga nedzirdīgā repošanu (pie tam — vērojot to no vietām skatuves tuvumā), jāizsaka nožēla par trūkumiem koncerta organizēšanā. Grupas «Signmark» izpildījums ir ne-parasts, tāpēc to gribēja redzēt visi 600 bāra apmeklētāji. Taču dziedātāji atradās uz mazas skatuves, kas bija tikai kādus 30 cm augstāka par deju zāles grīdu. Tādēļ uz skatuves notiekošo labi varēja redzēt tikai tie, kuriem laimējās tikt priekšējās rindās, kā arī augumā garākie. Tālāk stāvošie no aizmugures visu laiku virzījās tuvāk skatuvei. Divi bāra apsardzes darbinieki laiku pa laikam stūma publiku, kas spiedās pie pašas skatuves malas, atpakaļ. Skatītāji bija kā silķes mucā, tādēļ dau-

dziem ik pa brīdim nācās izjust nepatīkamu grūstīšanos un spiešanos.

Žēl, ka šī eksperimentālā pasākuma organizētājiem tehnisku problēmu dēļ neizdevās īstenot labo ieceri — parādīt grupas uzstāšanos lielajos TV ekrānos, kas ļautu apmeklētājiem to skatīt jebkurā bāra vietā (bārā atradās 4 vai 5 ekrāni).

Mildas mūzikas klipi

Toties šajos TV lielajos ekrānos apmeklētāji varēja noskatīties divus interesantus un izglītojošus mūsu tautietes Mildas Bergmanes veidotus mūzikas klipus zīmju valodā. Abu klipu fonā angļu valodā skan dziesma — viena par varoņiem, otra — par karu. M. Bergmane tās izpilda zviedru zīmju valodā, taču viņa nedaudz pārveidojusi oriģināltekstu, lai piemērotu to konkrētajam sižetam. Milda ir radījusi savus stāstus par nedzirdīgiem cilvēkiem, viņu iespējām un problēmām, tos ilustrē klipa tematikai atbilstoši attēli. Par ko ir šie stāsti?

Viens stāsts (klips) ir par varoņiem. Milda parāda divus nedzirdīgos, kas ir īstenojusi savu sapņus. Kad rādama populārā nedzirdīgā basketboliste Cecīlija Ferma (Cecīlija Ferm), kas spēlē ne tikai nedzirdīgo komandā, bet pārstāv arī dzirdīgo elites komandu. Savukārt vājdzirdīgais Johans Hammarstroms vēlējās izmācīties par lidotāju, bet dzirdes dēļ viņu nepieņēma skolā. Taču viņš bija neatlaidīgs un panāca savu — izmācījās par pilotu un ar kādas firmas lidmašīnu kopā ar dzirdīgu pavadoni apceļoja pasauli. Ar šo mūzikas klipu Milda

vēlējās iedrošināt nedzirdīgos, ka arī viņi dzīvē var sasniegt ļoti daudz, vajadzīga tikai uzdrīkstēšanās, uzņēmība un liels darbs.

Otrs M. Bergmanes stāsts (klips) ir par kohleāro implantu — savdabīgu karu starp tā atzinējiem un noliedzējiem. Viņa vedina katru reizi nopietni apsvērt, vai kohleārā implanta operācija konkrētajam nedzirdīgam bērnam ir vienīgā un pareizā izvēle. Milda iebilst pret implanta likšanu maziem bērniem, aicina vecākus aktīvāk iesaistīties sava bērna dzirdes problēmu apspriešanā ar ārstiem, atstājot izvēli — likt vai nelikt implantu, vecāku un nedzirdīgā ziņā.

Pēc koncerta — sirsnīgas sarunas

Vakara tālākajā gaitā nedzirdīgie ļautri pavadīja laiku. Viena daļa dejoja, daudzi, malkojot dzērienu, tērzēja pie bāra letes. Lielākā klātesošo daļa sēdēja pie klātiem galdīņiem un mielojās ar kaimiņzemes pavāru gatavoto garšīgo svētku ēdienu, reizēm tika saskandinātas glāzes, ritēja sirsnīgas un aizrautīgas sarunas. Bija krietni pāri pusnaktij, kad nedzirdīgie sāka posties promiešanai un lielākās vai mazākās grupiņās izklīda naksnīgajās Stokholmas ielās, lai dotos mājup, pie draugiem, uz viesnīcu.

Raksta autore sarunājās ar vairākiem «Čaplina» apmeklētājiem, lai uzzinātu viņu iespaidus un vērtējumus par pasākumu. Atsauksmes par to bija dažādas.

Vairāki aptaujātie bija vienprātis, ka

ir sperts pirmais solis interesantāka un neparastāka pasākuma organizēšanai, un tas ir apsveicami. Koncerts parādīja, ka arī nedzirdīgie var repot, ka viņi var sadarboties ar dzirdīgajiem. Tas dod līdzvērtīguma sajūtu ar dzirdīgajiem.

Diezgan daudzi nedzirdīgie izteica kritiskas piezīmes par norises vietu, jo bārs vairāk piemērots izklaidei un draugu saiešanai, nevis repa koncerta baudīšanai.

Reps — Gada notikums

«Čaplina» bāra direktors, kas to vakar telpas bija atvēlējis nedzirdīgajiem, šo sarīkojumu atzina par gada labāko notikumu. Apmierinātas ar pasākumu bija arī tā organizētājas — četras draudzenes: Paulīna, Johanna, Elizabete un Terēze. Viņas pierādīja, ka vērienīgu pasākumu var organizēt arī privāti, ka tas ne vienmēr obligāti jāveic nedzirdīgo organizācijai. Šo prieku gan nedaudz aizēnoja apmeklētāju neērtības koncerta laikā lielās burzmas dēļ. Organizatores nebija gaidījušas, ka šo pasākumu apmeklēs tik daudzi cilvēki.

Tas bija neparasti, ka tik daudzi nedzirdīgie apmeklēja mūzikas pasākumu, un viņiem tas patika. Koncerta laikā šķita, ka nedzirdīgie bija pārvērtušies par dzirdīgiem faniem, kuri jūtīgi un emocionāli uztvēra priekšnesumu. Tas liecina, ka nedzirdīgo izklaides un atpūtas pasākumus var bagātināt ar jaunām darba formām, vajag tikai tās meklēt un ieviest. ♦

Somi Valmierā

Valmieras skolā trīs dienas viesojās somu bērni no Mikeli vājdzirdīgo bērnu skolas. Notika draudzības sacensības basketbolā, florbolā, futbolā. Ciemiņi mācīja mūsējos spēlēt hokeju ar bumbiņu. Somiem labāk padāvās florbols un hokejs, mūsējiem turpretī basketbols un futbols. Bērni savstarpēji sadraudzējās, kopīgi apmeklēja Sietiņiezi, apskatīja BMX sacensību trasi. Žēl, ka laiks aizritēja pārāk ātri.

Madonas pusē

Aprīļa vidū valmierieši — skolotāja Z.Rumbeniece ar dažām klases audzēknēm devās uz Madonu, uz Vidzemes novada vīzuālās un lietiskās mākslas svētkiem. Kristīnei Magonei, Elvīrai Jonušauskai, Ilonai Mežītei, Inesei Sarkanei bija izdevies izcils darbs zīda apgleznošanā pēc Vivaldi gleznas «Gadalaiki» motīviem.

Skolēni uzkāpa Brežģu kalnā, Izstāžu zālē vēroja novada mākslas darbus, Aronas kalnā iestudēja deju, Praulienas vidusskolā viesojās Rūķišu darbnīcā un tur apgleznoja pogas, piespraudes, mācījās izgatavot putniņus. Tas viss bija jauks piedzīvojums! ♦

Ziņas apkopojā Pārsla Bebre

Skolu ziņas: Notikumi. Kontakti

Rīgas skolā — starptautiska konference

Tās būtību izteica pats nosaukums «Mācīt un mācīties». Tikpat labi varētu teikt — lai mācītu, jāmacās. To labi zina mūsu skolu pedagogi, kas kuplā skaitā piedalījās Rīgas skolas organizētajā konferencē 27. – 28. aprīlī gan kā klausītāji, gan kā lektori un nodarbību vadītāji.

Skaists brīdis bija ievaddaļā ar skolas audzēkņu uzstāšanos krāšņos tērpos un pašu skolotāju sagatavotu prezentāciju — ieskatu skolas vēsturē un mūsdienu dzīves ritmā.

Tad sākās nopietns darbs. Surdopedagogi no Baltijas valstu nedzirdīgo mācību iestādēm un bērnu attīstības un rehabilitācijas centriem pasniedza, uz klausīja un apsprieda tādas tēmas kā valodas attīstīšana un runas veidošana bērniem ar dzirdes traucējumiem, jaunāko metožu pielietojums, mācību līdzekļu un rotaļu izmantošana, lasīt-

*Daudz prieka
mūsu skolā!
Normunds*

prasmes veicināšana, interešu izglītība, dzirdes korekcijas iespējas u.c. Mērķis — apmainīties pieredzē, apgūt jauninājumus darbam no kolēģiem, nodibināt ciešākus kontaktus turpmākai sadar bībai — tika sasniegts.

Par to skolas vadībai sirsnīgu paldies teica visi konferences dalībnieki. Labo gaisotni nostiprināja arī neformālie pasākumi pie kafijas tases un jaukā izstāde ar skolotāju darinātām gleznām izšuvumu tehnikā. ♦

Baltijas skolēnu spartakiāde

Pārsla Bēbre

Valmieras skolā notika Baltijas valstu nedzirdīgo un vārdzirdīgo skolēnu 36. spartakiāde.

Tajā piedalījās Latvijas apvienotā komanda, kuru veidoja Rīgas un Valmieras skolu labākie sportisti. Pat medaļas sadalīja tieši uz pusēm abas skolas. Lietuviešus pārstāvēja Kauņas, Viļņas un Klaipēdas kopkomanda, bet Igauniju – Tartu un Tallinas skolu kopīgās komandas.

Uz peldēšanas startiem ieradās arī poļu draugi no Poznaņas un Vroclavas. Bez tam bērni vēl sacentās galda tenisā, basketbolā, šahā un dambretē.

Latvijas komandas sastāvs: **valmierieši** – Katrīna Ciekure, Madara Birmane, Dagne Rubina, Sandra Mjaisāne, Inta Hartmane, Anita Grahojska, Filips Igaunis, Raimonds Epnors un Lauris Ventaskrasts; **rīdžinieki** – J.Mitenberga, J.Čarkovska, Dž.Kalns, L.Ločmele, K.Freimane, M.Bruže, G.Kraze, A.Višņevska, I.Dubulte, D.Zīle, K.Polis, A.Smirnovs, G.Visinskis, A.Lominskis, K.Legzdīnš, R.Bruģmanis, J.Vanags, A.Visinskis, J.Valdmanis, I.Korziņš un E.Nebijs.

Peldēšanā

Neapšaubāmās līderpozīcijās bija Latvijas skolēnu izlase. 1. – 2. vietas laurus dažāda veida peldējumos guva meitenes: Līga Ločmele (5 pirmās, 2 otrās vietas), kā arī Krista Freimane (2 pirmās, 1 otrā, 1 trešā vieta). Labi nostartēja arī Anita Kīvīte (2 trešās, 2 otrās vietas), pa godalgotai vietai arī Mairai Bružei un Džemmai Kalns.

Zēniem nepārspējams palika Aleksejs Smirnovs (6 pirmās vietas!). 2. – 3. vietas atsevišķās disciplīnās ieguva arī K.Polis, A.Lominskis, K.Legzdīnš.

Nemot vērā Latvijas skolēnu teicamos startus individuāli, dabisks iznākums bija arī

pirmās vietas 4x100m stafetē gan meitenēm, gan zēniem.

Sporta skolotājs J.Puhovs peldētāju startu raksturoja šādi: «Šajās sacensībās mūsu puīši un meitenes startēja ļoti labi. Ne tikai mums, bet arī poļiem notiek paaudžu maiņa. Iepriecina Alekseja Smirnova sportiskā izaugsme. Pagājušajā gadā viņš Eiropas Nedzirdīgo čempionātā ieguva 6. vietu.

Galda tenisā

Labākās spēlētājas Lietuvā, atstājot aiz sevis Latviju un Igauniju. Bet zēniem vietas sadalījās šādi: 1. Latvija, tālāk Lietuva, Igaunija. Individuāli no mūsējiem labi nospēlēja A.Smirnovs.

Basketbolā

Nu, protams labākie basketbolisti atkal Lietuvā – gan zēniem, gan meitenēm pirmās vietas! Tālāk: latviešu meitenes – otrās; bet puīši gan pēdējie. Tomēr jāteic, ka, neskatoties uz vietām, mūsējie krietni auguši un spēlēja labāk salīdzinājumā ar iepriekšējām sacensībām.

Šahā un dambretē

Mūsējie turējās godam un abās disciplīnās ieguva pirmo vietu! Pie šaha galda cīnījās S. Mjaisāne, Anita Grahojska, Filips Igaunis, Andrejs Lominskis.

Dambretes vietu izcīnīja piedalījās Alīna Šahmanova, Inta Hartmane, Artūrs un Jānis Beitiki.

Laī nu paliek rezultāti

Kā teica pedagogs Mitkus Alfonsas no Lietuvas komandas: «Mūsu bērniem galvenais ir satikšanās, sadraudzēšanās ar sev līdzīgajiem no citām valstīm. Lai pastāv draudzība!»

Lai pastāv! Bet lai šis lieliskais pasākums varētu notikt, pat jauks laiks Dieviņam bija pasūtīts un īpaši jāpateicas sponsoriem: Valmieras Domei un rajona padomei, Rīgas Domes Sporta un izglītības departamentam un Latvijas bērnu un jauniešu invalīdu sporta federācijai. Uz tikšanos nākamreiz! ♦

Mīļi sveicam!

Klāt lielais ziedēšanas laiks. Līdzī narcisēm, tulpēm tikpat krāsaini vēlas ziedēt arī dvēsele. Lai jums ir laiks, vēlēšanās un māka ieklausīties tajā. Lai ir spēks, kas liek smaidīt un viegliem soļiem iet uz priekšu!

85

7. V ENDLA ZEMĪTE, Rīgas biedrība
19. V VILIS BRENCIS, Valmieras

80

1. V ANTONS KUSIŅŠ, Daugavpils
14. V KĀRLIS FERNĀTS, Rīgas

75

30. V VELTA ANSPAKA, Rīgas

70

6. V IRĒNA VEISMANE, Rīgas
22. V MAIJA SEKLE, Valmieras
23. V JĀNIS GARANČS, Rīgas
26. V HELĒNA Klapote, Rīgas

65

20. V VERA GURA, Daugavpils
24. V ANTONS SKABS, Rīgas
V SKAIDRĪTE SAMSONOVA, Pļaviņu

55

5. V MIHAILS ROMĀNS, Valmieras

50

14. V RUTA GUDĻEVSKA, Rēzeknes

Īpašais sveiciens

Kā skaista grāmata ir visa mūsu dzīve, Tik skaista sodien, skaistāka būs rīt. Būs laimīgs tas, kas spēs ar savu mūžu. Kaut vienu skaistu rindu (tajā ierakstīt)!

Novēlojies, bet ļoti sirsnīgs sveiciens mūsu mīļajiem jubilāriem apaļās dzīves gadskārtās! Sveiks, lai dzīvo

JĀNIS SKUDRA un **LIZA MASLOBOJEVA** (80) un **JĀNIS PUĶĪTIS** (50).

Pļaviņu biedrība

Paldies

Rīgas biedrība pateicas saviem ziedotājiem: **Brigita Mieziņa, Alda Kuršite** (1 Ls), **Marija Bočkareva** (1,50 Ls), **Rasma Kurēna, Helēna Kozlovska, Lilija Feldberga** (2 Ls), **Kristīne Kabule, Jevgēnija Labprāte, Velta Zakenfelde, Amanda Bauze** (3 Ls), **Nonna Zunda, Imants Zunda** (3,50 Ls), **Laima Skricka, Bruno Skrickis** (4 Ls).

P.S. Redakcija atvainojas ziedotājiem par novēlotu šī saraksta publikāciju.

□ □ □

Laikraksts «Kopsoli» pateicas **Inārai Zundai** par ziedojumu (2 Ls).

Darba līgums: Ļoti svarīga lieta

Arvien mazāk dzirdami vārdi — esmu bezdarbnieks. Arvien biežāk parādās dažādi darba piedāvājumi arī pie LNS RH centra sludinājumu dēļa Elviras ielā 19.

Nāciet strādāt! Tā aicina firmas, bāzes, noliktavas, meklējot galvenokārt vienkārša darba darītājus — palīgstrādniekus ceļniecībā, pakotājus, šķīrotājus, apkopējas, kāpņu mazgātājas, dārza strādniekus, trauku mazgātājas.

Alga aploksnēs

«KS» veiktajā neoficiālajā ekspresaptaujā noskaidrojās, ka no 26 strādājošiem nedzirdīgajiem tikai trešdaļa (8) bija iesaistījušies darbā oficiāli, ar darba līgumu, un no viņiem 7 saņēma minimālo darba algu ar

piemaksu aploksnē. Cilvēki ar šo situāciju bija visumā apmierināti, neiedzīloties faktā, ka par viņu nopelnīto naudu netiek nomaksāts pilns sociālais nodoklis. Tikai viena strādājošā — trauku mazgātāja kafejnīcā saņēma pilnu darba algu oficiāli, ar visu nodokļu nomaksu.

Bet 18 no aptaujātiem apgalvoja, ka viņi strādā neoficiāli.

Nav līguma, nav garantiju

Darba noteikumus ieteicams precizēt jau pirmajā darba dienā, un tad arī uzreiz būtu jānoslēdz darba līgums — obligāti rakstveidā: viens eksemplārs darba devējam, otrs — darba ņēmējam. Jebkuras būtiskas izmaiņas (alga, darba režīms, atvaļinājums utt.) arī pēc

tam jāieraksta līgumā kā papildinājumi (abos eksemplāros).

Ja līgums netiek noslēgts uzreiz, jums ir tiesības darba devējam to pieprasīt jebkurā citā laikā, kā arī pretējā gadījumā par to ziņot Valsts darba inspekcijai.

Situācijā, kad bezdarbu Latvijā sāk nomainīt darbaspēka trūkums, jums parādās iespēja diktēt savus noteikumus. Izmantojiet to, lai oficiāli nokārtotu savas darba attiecības.

Atcerieties: Tikai oficiāls darba līgums par pilnu darba samaksu, līdz ar to arī pilnu sociālā nodokļa nomaksu nodrošinās visas sociālās garantijas darba laikā, darba nespējas gadījumā, kā arī pensijas vecumā.

Pieredze: Vai sabiedrība pieņem nedzirdīgos?

Baiba Logina ir trīs bērnu māmiņa, kura šobrīd bērnu audzināšanu savieno ar darbu kafejnīcā «Monte Kristo». Pirms tam viņa strādājusi veļas mazgātavā, lāpījusi zivju tīklus, bijusi mājsaimniece. Šī būs saruna par dzīvi — darbu, ģimeni, sapņiem. Arī sabiedrību, kurā jādzīvo. Sāksim ar to!

Vai sabiedrībā nedzirdīgie jūtas labi un ērti?

Mana pieredze un izjūta liecina: Latvijā sabiedrība nedzirdīgos cilvēkus neciena, nerēķinās ar viņu vajadzībām, varbūt pat baidās no viņiem. Iespējams tāpēc, ka daudzus gadus nedzirdīgo kopiena dzīvoja, strādāja, kontaktējās visai noslēgtā vidē un dzirdīgo sa-

biedrībā par viņiem zināja maz. Tagad situācija pamazām mainās — nedzirdīgie daudz vairāk strādā dzirdīgos kolektīvos, uzstājas koncertos kopā ar dzirdīgajiem plašākas publikas priekšā utt. Taču attieksme sabiedrībā jūtamai nav mainījusies.

Pasaulē ir labāki piemēri

Esmu lasījusi un arī no konkrētiem cilvēkiem uzzinājuši, ka citās attīstītās valstīs pasaulē par nedzirdīgajiem valsts domā daudz vairāk. It īpaši tas attiecas uz tulka bezmaksas pakalpojumu un informācijas nodrošināšanu. Tas mums ir ļoti svarīgi, lai dzirdes trūkums netraucētu iegūt labu izglītību, veidot profesionālo karjeru, sevi radoši apliecināt un pilnveidot. Tas pats attiecas arī uz sur-

dotehniskām un komunikācijas ierīcēm, kas kompensē dzirdes trūkumu, — tām būtu jābūt bez maksas vai ar lielām atlaidēm (mobilie telefoni, TV — ierīces subtitriem, speciālās programmas visu dienu ar tulku utt.).

Man zināms piemērs par kādu nedzirdīgo krievu sievieti, kura 50 gadu vecumā saņēma mainīt savu visai trūcīgo dzīvi un aizbrauca uz ASV. Tagad viņai ir 63 gadi, sava māja, laba pensija, par brīvu zobu protezēšana, transports un daudz kas cits.

Tur nedzirdīgajiem cilvēkiem nav jābrauc cauri visai pilsētai (vai lauku rajonos pat tālāk), lai iestātos rindā pēc tulka Komunikāciju centrā. Tulks pieejams visu diennakti pie TV ekrāna, un ikviens speciāli ap-

Visi laipni lūgti

Kuldiģā, Piltenes ielā 20 otrdienās pl. 12 jaunāko ziņu apskati

26.V pl. 11 tematiskais vakars «Kopībā spēks»

12. V pl. 12 pieredzes apmaiņa uz Liepājas uzņēmumiem.

Liepājā, Kr.Valdemāra ielā 43

ceturtdienās pl. 15.30 jaunāko ziņu apskati

12. V pl. 15 tematiskais vakars «Kopībā spēks»

26. V pl. 15 mutvārdu žurnāls «No A līdz Z».

Plavīnās, 1. Maija ielā 7

31. V pl. 12 radošā darbnīca «Dari, tu vari!»

19.V, 31.V pl. 10,

24.V pl. 11; 3.V, 10.V pl. 12 ziņu jaunumi

Daugavpilī, S.Mihoelsa ielā 54

otrdienās pl. 13 jaunāko ziņu apskati

26.V pl. 17 tematiskais vakars «Kopībā spēks»

Valmierā, Brīvības ielā 4

ceturtdienās pl. 16 jaunāko ziņu apskati

19.V pl. 18 tematiskais vakars «Kopībā spēks»

26. V pl. 17 pieredzes apmaiņa uz LNS Daugavpils RB

Rēzeknē, Raiņa ielā 5a

15.V pl. 12 tematiskais vakars «Kopībā spēks»

12. V pieredzes apmaiņas brauciens

otrdienās pl. 13 jaunāko ziņu apskati.

Publicētie materiāli ziņu lapās par ES tēmu veidoti ar ES finansētu atbalstu. Par to saturu atbild Latvijas nedzirdīgo savienība. Eiropas Kopiena un Latvijas valsts nav atbildīgas par to saturu un iespējamo izmantošanu.

Materiālus sagatavoja laikraksta «Kopsoli» redakcija

rikotā programmā ar viņu var sazināties un nokārtot savu jautājumu, neizejot no mājas. Bet, studējot augstskolā, katram studentam bez maksas ir divi tulki: viens tulko zīmēs lekciju, otrs – to pieraksta. Domāju, ar tādu attieksmi nedzirdīgo tauta būtu daudz izglītotāka, jo tad arī studentu būtu vairāk.

Vai nedzirdīgajiem būtu jābrauc dzīvot citur – tur, kur labāk?

Nedomāju vis, es pati to nedarītu un citiem neiesaku. Ar to domāju, ka ir valstis, kas spēj nedzirdīgajiem aktuālās problēmas sekmīgi atrisināt. Tātad ir piemēri un paraugs, ka iespējams uzlabot apstākļus. Te nav runa par Latvijas valdības nespēju, bet par nevēlēšanos saprast, iedzījināties un rēķināties ar to, ka ir arī nedzirdīgi cilvēki ar savām vajadzībām, jo daudz ko no minētā varētu nokārtot jau šobrīd.

Ko paši nedzirdīgie varētu darīt, lai izmainītu situāciju?

Man jau te būtu viegli teikt, ka visiem kopā jāiet, jāskaidro, jācinās par savām tiesībām. Bet es pati baidos, ka nemācētu izrunāt, kā vajag, baidos, ka par mums, nedzirdīgajiem, veidotos nepareizs priekšstats un tikai pasmietos. Tā kā atliek cerēt, ka mūsu savienībā būs gudri un uzņēmīgi cilvēki, kas šos jautājumus risinās.

Bet dažādos LNS pasākumos taču visi var piedalīties...

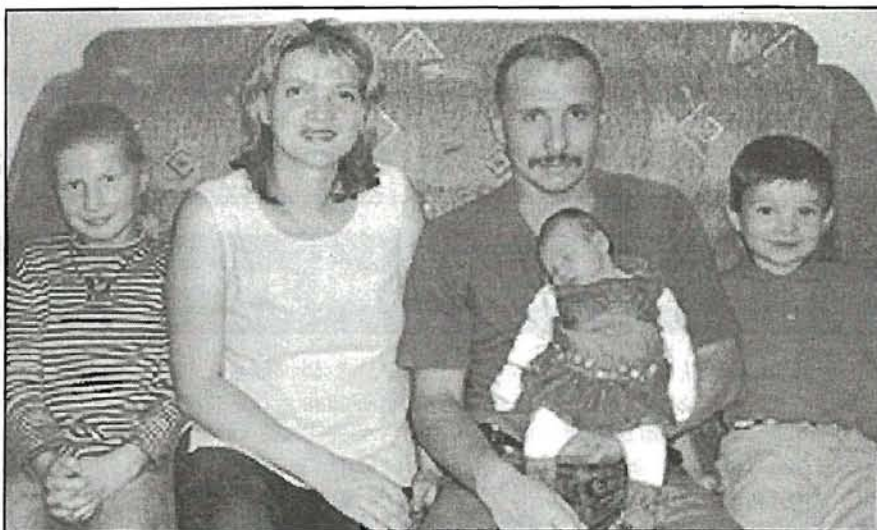
Bija laiks, kad ļoti aktīvi piedalījies KC «Rītausma» pašdarbībā – 15 gadus! Man tas patika, bet visam ir savs laiks. Tagad uz «Rītausmu» centīgi iet mana mamma...

Aizņemtība darbā, ģimenē un vēl?...

Tagad patiešām esmu stipri noslogota ar tiešo darbu, lietišķu lietu kārtošānu un ģimeni. Strādāju pilnu slodzi algotā darbā kafējnicā, bez tam ir arī blakusnodarbošanās, izmēģinu spēkus «mazajā biznesā».

Man kādreiz bija doma izveidot savu mazu uzņēmumu, tādu kā ķīmisko tīrītavu, kurā piedāvātu īpašu pakalpojumu – iztīrīt grūti izņemamus traipus. Daudz ziņu savācu, studēju speciālo literatūru, bet rezultātā pārliecinājos, ka nespēju tikt galā ar visām tehniskām prasībām, ko izvirza šādām iestādēm, it īpaši vides aizsardzības ziņā.

Tā vietā tagad pamazām veidoju savu mārketinga tīklu, kas ietver tādus virzienus kā uztura bagātinātāji, ceļojumi utt. Man patīk šis darbs, jo tas vairo cilvēkos prieku, veselību, pozitīvus pārdzīvojumus, tātad –

es spēju citiem sniegt kaut ko labu.

Labprāt dalos pieredzē un zināšanās ar visiem, kuriem tas interesē, palīdzu arī citiem uzsākt līdzīgu darbu.

Kā ar darbu dzirdīgo kolektīvā – bez problēmām?

Varbūt tāpēc, ka bērnībā biju dzirdīgas vecmāmiņas aprūpē un iemācījos arī runāt, man darbs dzirdīgo vidū problēmas nerada. It īpaši šajā kafējnicā, kur šefam jau iepriekš bija pozitīva pieredze ar nedzirdīgiem darbiniekiem. Tas ir ļoti svarīgi – radīt pirmo labo iespaidu, tad citiem jau vieglāk, viņus labprāt pieņem utt.

Saprotos labi arī ar darba kolēģiem. Tikai ar vienu piebildi – reizēm jūtu, ka mani vairāk izmanto tāpēc, ka esmu nedzirdīga, piemēram, uzdod darīt to, kas nav mans pienākums. Tas nav patīkami, bet es neko nesaku, izdaru un tā saglabāju labas attiecības ar viņiem.

Aktīvs darbs un ģimene, vai izdodas saglabāt līdzsvaru?

Kā par brīnumu, viss notiek un rit uz priekšu normāli. Kad man bija viens bērns, klājās daudz grūtāk. Tagad ar katru bērnu un ar katru gadu kļūst vieglāk visādā ziņā – materiālā, morālā, sabiedriskā.

Mums, var teikt, ir ģimene integrācijas procesā. Vecākā meita ir dzirdīga, un mēs viena no otras mācāmies. Es vingrinos runāšanā, viņa zīmju – valodā.

Esmu pateicīga savai mammai, ka viņa saprot un atbalsta mani visos darbos un ideju realizēšanā. Vīra reakcija uz manām aktivitātēm ir atturīga, tomēr viņš neiebilst un ļauj man rīkoties pēc saviem ieskatiem. Esmu pateicīga viņam par to, ka viņš ir ģimenes apgādnieks, mājās lielisks saimnieks, labs tēvs mūsu bērniem – Laurai (12), Nilam (7), Luīzei (1,7).

Kā tas ir citās nedzirdīgo ģimenēs?

Tad es jautāju: dzirdīgo, nedzirdīgo – vai ir atšķirība? Man liekas, ka vispār arvien straujāk samazinās labas attiecības, vairojas agresija – neiecietība, rupjības, varmācība. To rada saspringtais dzīves ritms, nenokārtoti sadzīves un sociālie jautājumi, sarežģījumi darbā, sabiedrības noslāņošanās utt.

Un tomēr šaurākā lokā – ģimenē daudz ko nosaka sievietes gudrība. Nedzirdīgo ģimenēs lielākoties lietu virzītājas, ideju rosinātājas un arī darītājas ir sievietes. Nozīmīgs ir cilvēka izglītības līmenis: jo augstāks tas ir, jo cilvēki prot cits citu vairāk respektēt, cienīt, atrast kopīgu viedokli un vienoties. Gudra sieviete necentīsies izrādīt savu pārkumu, lielo varēšanu un darīšanu – gan tāpēc, lai vīrs nejostos niecīgs, gan tāpēc, lai no viņas neprasītu vai negaidītu par daudz. Mana līdzšinējā ģimenes dzīves pieredze man daudz ko iemācījusi, ko cenšos ievērot, veidojot mūsu ģimenes modeli.

Par iecerēm, sapņiem un nodomiem, kā piepildīt tos?

Jau teicu, ka ne visu iecerēto izdevies piepildīt. Gribētos vairāk laika veltīt bērniem, bet tam traucē aizņemtība darbā. Vēlētos biežāk kaut kur paceļot, it īpaši – nokļūt sapņu zemē Austrālijā, bet tam nepieciešams stabilizēt finansiālo pamatu. Ir arī tādas citas patīkamas lietas, ko nav iespējams definēt vārdos. Ne visu var iegādāt uz kredīta, kā esam to darījuši ar daudz ko praktiski nepieciešamu dzīvē. Ir tikai viens ceļš – strādāt, sevi pierādīt, lai kaut daļu no iecerētā piepildītu. Tikai darot var kaut ko izmainīt uz labu – tas vienlīdz attiecas gan uz ģimeni, gan sabiedrību un valsti. Katrs pats lai sāk ar sevi. ♦

Lekcijas

Ir notikušas jau vairāk nekā puse no visām kursā paredzētajām lekcijām. Tomēr apmeklētība ir nedaudz kritusies.

Sākumā, protams, bija interese, daudzi atnāca paklausīties lekcijas aizziņkāres, bet, kad saprata, ka vienā vakarā tur neiemāca kļūt par biznesmeni, tad interese dažiem atslāba.

Paliek nopietni cilvēki, kā tam arī jābūt. Var saprast, ka teorija ir garlaicīga, teksti sarežģīti, daudziem nedzirdīgiem cilvēkiem tos izprast ir grūti.

Bet jāsaprot arī tas, ka bez teorijas nu nekādi neiztikt.

Īpaši populāras ir psihologa A. Kārklīņa lekcijas.

Konsultācijas

Martā un aprīlī notikušas pirmās konsultācijas. Jāpiezīmē, ka aktivitāte gan varēja būt lielāka.

Ir tāds iespajds, ka daudzi vienkārši nezina, ko paši grib izdarīt, kas viņiem ir vajadzīgs, un tāpēc arī nav konkrētu jautājumu, ko uzdot konsultantiem.

Aptaujātie lekciju klausītāji uzskata, ka jautājumi konsultantiem radīsies tad, kad sā-

Īpaši iecienītas ir nodarbības un pārrunas psihologa vadībā

ksies biznesa plānu rakstīšana. Tā varētu būt, tikai jāņem vērā, ka tādā gadījumā visi gribēs pieteikties vienlaikus un tad uz konsultācijām būs jāgaida rindā... Mans ieteikums: labāk jau tagad sadarbībā ar konsultantiem sākt konkrētu biznesa plānu izstrādi.

Vispār ļoti labi ir jau tas, ka konsultācijas notiek, cilvēki pie-sakās, izmanto iespēju un ir apmierināti, jo pamazām sāk saprast, cik vērtīgi saņemt individuālu palīdzību šādā veidā. Arī tas ir ieguvums.

Vēlreiz informācija tiem, kuri vēl nezina: konsultācijas ar uzņēmējdarbību saistītos jautājumos var pieteikt pie Z. Ungura LNS Informācijas centrā Rīgā, Elvīras ielā 19. Tās jums sniegs:

- Finanšu konsultants
- Grāmatvedības konsultants
- Lietvedības konsultants
- Uzņēmējdarbības konsultants
- Psihologs

Varbūt jums nav nodoma uzsākt savu biznesu tagad vai tuvākajā nākotnē. Taču jūs varat pārbaudīt savas spējas un mēģināt uzrakstīt biznesa plānu par savu iecerēto un iespējamo darbības veidu nākotnē. Jums ir lieliska iespēja tieši tagad šim nolūkam izmantot konsultantu palīdzību.

Intervijas: Apmācību dalībnieku vērtējums

Par to, kādi ir pirmie iespaidi par lekcijām un konsultācijām, stāsta apmācību kursa dalībnieki. Viņi atbildēja uz pieciem jautājumiem.

□ Kāpēc jūs izlēmāt piedalīties šajā apmācību kursā? Kas bija pamudinājums?

Roberts: gribēju uzzināt vairāk par uzņēmējdarbības sāksanas procesu, uzņēmēj-

darbības pamatfunkcijām.

Elīna: Plānoju uzsākt mazo biznesu grafikas jomā, man, protams, ir vajadzīgs zināt, kā to darīt, kā uzrakstīt biznesa plānu. Tāpēc arī pieteicos, lai iegūtu šīs zināšanas par finansēm, uzņēmējdarbības pamatiem un visu pārējo.

Pēteris: Pamudināja paša vēlēšanās un gribasspēks. Pieteicos tāpēc, lai apgūtu prasmi pareizi sākt savu uzņēmējdarbību.

Anita: apmācību grupā pieteicos, jo vēlējos iegūt jaunu informāciju un izmantoju iespēju to iegūt kopā ar citiem nedzirdīgajiem zīmju valodā.

Māris: mans mērķis ir iegūt zināšanas par uzņēmējdarbību.

□ Lekcijas notiek jau pusotru mēnesi. Ko jūs no tām iegūstat? Kas patīk? Kas nepatīk? Ko vajadzētu uzlabot?

Anita: es lekcijās iegūstu daudz. Ļoti patīk psihologa lekcijas. Nepatīk, ka lekcijas ir vēlu. Es dzīvoju Skrīveros. Uz mājām braucu ar pēdējo vilcienu un mājās nokļūstu ļoti vēlu.

Pēteris: visvairāk iegūstu no lekcijām, kurās citi stāsta par savu praktisko pieredzi uzņēmējdarbībā, kā V.Strazdiņš, R.Ozols. Patīkamas lekcijas bija psiholoģijā, finanšu jautājumos. Lieti derēja arī I.Zīles padomi lietvedībā un L.Janševskas pārskats darba likumdošanā. Lai gan šis papīru lietas un teorijas nav mana stiprā puse, tomēr saprotu, ka arī tās ir nepieciešamas lietas sekmīgai uzņēmējdarbībai.

Roberts: iegūstu daudz ko, arī zināšanas par dažādām tā-

Nodarbību vada finanšu speciālists Ainārs Osmanis

dām lietām, kuras ikdienā ne-
maz neienāk prātā izmantot, jo
neliekas tieši saistītas ar uz-
ņēmējdarbību. Būtu vēlams
pēc lekcijas par skaidroto tēmu
minēt ieteicamo literatūru vai
iekārtot attiecīgu mājaslapu in-
ternetā.

Santa: no lekcijām iegūstu
daudz, īpaši attiecībā uz darba
likumiem (L. Janševska) un psi-
hologa lekcijas.

□ **Vai esat jau pieteikušies
uz kādu konsultāciju? Ja ne,
tad kāpēc?**

Anita: uz konsultācijām vēl
neesmu pieteikusies, jo īsti ne-
zinu, par ko tieši gribu uzzināt
vairāk. Jautājumi radīšies, kad
sāksim rakstīt biznesa plānu.

Roberts: esmu pieteicies
uz konsultāciju, pagaidām tikai
uz vienu. Tuvākajā laikā arī pie
pārējiem konsultantiem domāju
pieteikties, tikai vēl jāpadomā
par konkrētām tēmām.

Santa: Nē, neesmu vēl pie-
teikusies. Kad es sāksu rakstīt
biznesa plānu, tad arī noteikti
iešu uz konsultācijām.

Andrejs: jau izmantoju ie-
spēju aprunāties un darīšu to
vēl.

Māris: nē, vēl neesmu pie-
teicies, vēl neesmu izdomājis.

Pēteris: domāju pieteikties
uz konsultāciju, bet vēl neesmu
konkrēti izlēmis, laikam iešu pie
psihologa un konsultantes uz-
ņēmējdarbībā, arī likumdošanā
šo to vajag noskaidrot.

Korporatīvais mārketingis

*Līdz šim vairāk stāstījām
par lekcijām un konsultācijām,
taču šajā projektā ir arī trešā,
ne mazāk nozīmīga aktivitāte,
kuru veic LNS projekta part-
neris — nedzirdīgo jauniešu
organizācija «Efraims». Šajā
rakstā vairāk par to!*

Pirmkārt, organizācija Ivara
Kalniņa vadībā veic lekciju kursa
materiālu vizualizāciju. Kas tas ir
— vizualizācija? Tas nozīmē
 kaut ko padarīt redzamu, uzskā-
tāmu, ar redzi uztveramu. Tātad

Lekciju kursa nobeigumā
paredzēts, ka katrs lekciju klau-
sītājs uzrakstīs savu biznesa
plānu.

□ **Kā jūs domājat, vai va-
rēsiet to izdarīt? Vai jau esat
izdomājis, par kādu uzņēmēj-
darbības nozari rakstīsiet sa-
vu biznesa plānu?**

Pēteris: uzrakstīt biznesa
plānu — tas šobrīd ir mans jau-
tājums. Bet neuzrakstīt gan ne-
domāju. Mana nozare — būv-
niecība.

Santa: vēl neesmu izdomā-
jusī, par kādu nozari rakstīšu
savu biznesa plānu.

Andrejs: Man tuvāks būtu
lauku tūrisms vai celtniecība.
Vēl jāizlemj, ko izvēlēties.

Ieva: Domāju, ka spēšu uz-
rakstīt biznesa plānu. Cenšos
atrast kādu uzņēmējdarbības
nozari, par kuru būtu vienkār-
šāk uzrakstīt.

Roberts: kursu nobeigumā
paredzēto biznesa plānu, do-

māju, uzrakstīšu. Pagaidām vēl
svārstos starp divām idejām:
projektēšanas birojs vai gald-
niecība.

Anita: Biznesa plānu no-
teikti uzrakstīšu. Biznesa plānu
rakstīšu par pakalpojumu (ma-
nikīrs) sniegšanu.

□ **Vai jums ir konkrēti nodo-
mi, izmantojot iegūtās zinā-
šanas, sākt savu uzņēmēj-
darbību vai pašnodarbināti-
bu? Tagad vai kaut kad nā-
kotnē, kad būs izdevīgāki
apstākļi?**

Santa: man ir konkrēti no-
domi strādāt kā pašnodarbinā-
tajai.

Māris: jā, jau domāju, kā
sākt savu uzņēmējdarbību.
Ceru, ka radīšies izdevīgāki
apstākļi.

Pēteris: esmu par pašno-
darbinātību noteikti, kaut vai
tagad!

Roberts: pašreiz man vēl
nav konkrētu nodomu, vēl ir jā-

iedzīlīnās. Šie jautājumi skaid-
rāki kļūs pēc konsultācijām.

Anita: man ir konkrēti no-
domi strādāt kā pašnodarbi-
nātajai. Es jau pašlaik to daru,
man ir divi sertifikāti. Taču lau-
kos, kur dzīvoju, klientus dabūt
ir grūti, to ir maz. Savukārt Rīgā
vajadzētu īrēt telpas un tas
man vienai nav pa spēkam, ļoti
dārgi. Varētu darboties kopā ar
kādu nedzirdīgu frizieri, bet ne-
dzirdīgos vispār ir grūti iekus-
tināt.

□ **Kas, pēc jūsu domām, ir
vajadzīgs, lai nedzirdīgie vai-
rāk dibinātu paši savas fir-
mas?**

Pēteris: vajadzīgs labs ie-
guldījums ar vairāku kompan-
jonu daļām. Viens es šobrīd
firmu negribētu reģistrēt. Mek-
lēju un veidoju stipru komandu
SIA izveidošanai.

Andrejs: Vispirms vaja-
dzīga laba iecere, ideja, pēc
tam tai jāpievieno zināšanas,
citu pieredze, tad jāsāk to re-
alizēt.

Māris: protams, vajag, lai
nedzirdīgie paši dibinātu savas
firmas. Vieglāk būtu strādāt ar
nedzirdīgiem klientiem.

Anita: lai nedzirdīgie vei-
dotu savu uzņēmējdarbību, ir
jābūt atbalstam no valsts, no
nedzirdīgo organizācijām. Man,
piemēram, ir grūti strādāt ar
dzirdīgajiem.

Roberts: Lai kaut ko tādu
uzsāktu, vajadzīga drosme,
veiksme... ♦

lekciju kurss tiks apkopots gan
rakstiskā veidā (rokasgrāmata),
gan zīmju valodā — par savu lek-
ciju tēmām zīmju valodā isās
anotācijās (kopsavilkumos) pa-
stāstīs paši lektori. Šos lektoru
stāstījumus nofilmēs un ierakstīs
DVD diskos. To pašlaik veic Tat-
jana Osetrova. Diski un rokasgrā-
mata ar lekciju materiālu apkopo-
jumu būs gatavi augustā. Šis
komplekts tiks sagatavots 100 ek-
semplāros. Bez tam tas tiks ie-
vietots LNS interneta mājaslapā
un būs pieejams vismaz sešus
mēnešus pēc projekta beigām.

Aktivitātes vadītāja Ivara Kal-
niņa pārziņā ir vēl vienas rokas-

grāmatas sagatavošana šajā
projektā. Tā sauksies «Korpora-
tīvais mārketingis», un tajā vien-
kāršā un saprotamā valodā būs
izklāstīti uzņēmējdarbības pama-
ti: kā sākt uzņēmējdarbību, uz-
ņēmuma grāmatvedība, lietvedī-
ba, likumdošana un menedž-
ments (vadība). Šī rokasgrāmata
ir paredzēta nedzirdīgajiem cil-
vekiem — iesācējiem biznesā.
Rokasgrāmata būs gatava jūlija
sākumā un to izlaidīs 400 eksem-
plāros. Bez tam paredzēta vēl
vienu tematiskā DVD diska sago-
tavošana 200 eksemplāros. Tajā
īpaši izraudzīts video modelis
zīmju valodā stāstīs par (ne) dis-

krimināciju darba tirgū.

Jāuzsver, ka šādi materiāli
par uzņēmējdarbības uzsākšanu,
biznesa pamatiem un ar to sais-
tītajām nozarēm, speciāli adap-
tēti nedzirdīgajiem, Latvijā tiek
sagatavoti pirmo reizi. Cerams,
ka nedzirdīgie biznesa entuziasti
tos pienācīgi izmantos, kā arī
dalīsies savās pārdomās par to,
ko, viņuprāt, varēja izdarīt vēl
labāk vai citādāk. ♦

Šis materiāls veidots ar ES ESF un LV
finansiālu atbalstu, projektu administrē
Sabiedrības integrācijas fonds. Par tā satu-
ru atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība. Ei-
ropas kopiena un Latvijas valsts nav atbil-
dīga par tā saturu un iespējamo izmanto-
šanu.